LingVaria
Rok XXI (2026) | 2 (42) | s. 181–196
HTTPS://DOI.ORG/10.12797/LV.21.2026.42.12
Licencja: CC BY-NC-ND 4.0

Anna Romanik
Uniwersytet w Białymstoku, Białystok
a.romanik@uwb.edu.pl

JĘZYK KOMENTATORÓW SPORTOWYCH NA PRZYKŁADZIE POLSKICH TRANSMISJI WYŚCIGÓW FORMUŁY 1

Słowa klucze: komentarz sportowy, socjolekt F1, anglicyzmy, ekspresywizacja wypowiedzi, potocyzmy
Keywords: sports commentary, F1 sociolect, anglicisms, expressivity of speech, colloquialisms

1. Wprowadzenie

Uznawana za „królową motorsportu" Formuła 1 (dalej także: F1) posiada ugruntowaną pozycję w świecie profesjonalnego współzawodnictwa samochodów wyścigowych. Zainteresowanie tą dyscypliną w ostatnim czasie wyraźnie wzrosło, również wśród polskich kibiców, lecz mimo to nie była ona jak dotąd przedmiotem analiz lingwistów. Sytuacja ta daje asumpt do zapełnienia wskazanej luki w zakresie badań nad językiem sportu.

Celem publikacji jest charakterystyka języka dziennikarzy relacjonujących i komentujących wyścigi Formuły 1. Uwagę skoncentrowano przede wszystkim na socjolekcie F1 jako trzonie leksykalnym danej dziedziny sportu oraz zjawiskach językowych typowych dla komentarza sportowego. Za materiał empiryczny posłużyły teksty mówione zgromadzone metodą samodzielnej transkrypcji nagrań wyścigów transmitowanych w czasie rzeczywistym na kanale telewizyjnym Eleven Sports (sezon 2022), a następnie (od 2023 r.) na platformie streamingowej Viaplay. Ręczny

zapis komentarzy dziennikarskich obejmował kompletne pod względem treściowym wypowiedzi wraz z ich charakterystyką prozodyczną, która stanowiła istotny element w ocenie m.in. nacechowania emocjonalnego wypowiedzi lub intencji komentatora. Korpus badawczy zawierał pełne relacje z zawodów, uwzględniające przebieg wyścigu, wywiady ze zwycięskimi kierowcami oraz ceremonię wręczenia nagród. Łącznie przeanalizowano 36 godzin nagrań z 18 wyścigów, które odbyły się w 2022 oraz 2023 r. w miejscowościach: Austin, Budapeszt, Meksyk, Le Castellet, São Paulo, Silverstone, Spa, Spielberg, Zandvoort. Były to wypowiedzi Mikołaja Sokoła, Roberta Smoczyńskiego, Filipa Kapicy oraz Michała Gąsiorowskiego.

Warto na wstępie wyjaśnić, że w literaturze przedmiotu obserwuje się pewną nieścisłość terminologiczną, ponieważ w odniesieniu do relacji z wydarzeń sportowych na żywo najczęściej używa się wyrażenia *komentarz sportowy* jako określenia rodzaju wypowiedzi z odmiany dziennikarsko-sportowej. Nie jest to do końca trafny termin, ponieważ transmisja bezpośrednia integruje elementy komentarza z relacją z wydarzeń sportowych. W związku z tym wyrazy *komentarz* i *relacja* są używane w artykule zamiennie. Stosownym i precyzyjnym określeniem w kontekście podjętego tu tematu jest *język komentatorów (dziennikarzy sportowych)*, który – jak pisze Mariusz Koper – należy do polszczyzny mówionej „wypowiadanej na żywo przez dziennikarzy w czasie widowiska sportowego lub odczytywanej w trakcie serwisów sportowych" (Koper 2012: 113).

Zaprezentowane w niniejszym artykule badanie ujmuje podjętą problematykę w sposób synchroniczny. Odzwierciedla zjawiska językowe typowe dla komentarza sportowego w określonym czasie (lata 2022–2023), dyscyplinie i grupie nadawców. Zostało ono przeprowadzone na podstawie tradycyjnych metod lingwistycznych, obejmujących leksykalną, stylistyczną oraz pragmatyczną analizę materiału źródłowego. Odniesienia do teorii w postaci podsumowania stanowisk w zakresie podjętej problematyki (języka sportu, w tym języka komentatorów sportowych) stanowią niezbędne wsparcie dla treści o charakterze empirycznym. Zastosowano tu również elementy metodologii określanej w anglosaskim językoznawstwie terminem *usage-based approach* (Backus 2014), który w polskim przekładzie funkcjonuje jako *metoda oparta na uzusie* (Witalisz 2022) i zakłada obserwację autentycznych aktów komunikacyjnych uzusu językowego. Podejście to należy postrzegać jako komplementarne wobec klasycznych metod językoznawczych, gdyż uzupełnia i tym samym wzmacnia analizę językową materiału, dostarczając istotnych danych o realnym użyciu języka i ukazując regularność badanych zjawisk. Metodę *usage-based* często stosuje się w badaniach nad kontaktami językowymi i zjawiskiem zapożyczania, chociaż wykorzystuje się ją także w innych kontekstach badawczych. Zaproponowana analiza ma charakter deskryptywny i jakościowy. Wpisuje się w segment badań nad językiem sportu, który stale ewoluuje i tym samym wymaga odpowiedniego opisu lingwistycznego. Uzyskane wyniki dotyczące analizowanego okresu mogą posłużyć za punkt wyjścia do pogłębienia badań nad dyskursem Formuły 1 oraz, szerzej, nad dyskursem sportowym.

2. Specyfika językowa komentatorów wyścigów Formuły 1

Relacje z wyścigów Formuły 1 odbywają się z zachowaniem popularnego obecnie modelu widowisk sportowych, czyli w konwencji dialogu relacjonująco-komentatorskiego prowadzonego przez duety dziennikarzy lub ekspertów z danej dziedziny. Beata Grochala preferuje określenie *dwugłos komentatorski* (Grochala 2021: 4). Termin ten jest trafnym odzwierciedleniem opisywanej w niniejszym artykule rzeczywistości, ponieważ w trakcie transmisji zawodów F1 mamy do czynienia z naprzemiennym relacjonowaniem wydarzeń przez dziennikarzy, a nie ciągłą dyskusją interlokutorów. Współkomentujący nie rywalizują ze sobą, nie przerywają sobie i nie deprecjonują swoich ról, wręcz przeciwnie – uzupełniają się wzajemnie, co „służy uatrakcyjnieniu przekazu" (ibid.: 5).

Analiza zgromadzonego materiału pozwala wyodrębnić zjawiska językowe typowe dla relacji dziennikarskiej z wydarzeń danej dyscypliny sportu. Dariusz Faron (2015), badając komentarz sportowy jako wypowiedź z odmiany dziennikarsko-sportowej, mówi nie o zjawiskach, lecz o strategiach językowych (co jest nadużyciem wobec spontanicznej wszak relacji na żywo) charakterystycznych dla danego gatunku i jednocześnie wskazuje pięć takich strategii. Pisze on o potoczności, patosie, ekspresji, komizmie oraz terminologizacji (ibid.). Choć autor przedstawia swoją propozycję klasyfikacyjną w perspektywie uogólnionej, nie odnosząc się do konkretnej dyscypliny sportu, to częściowo można ją także powiązać z F1. Opierając się na powyższych wskazaniach oraz wnioskach płynących z obserwacji zgromadzonego materiału, można wyróżnić następujące zjawiska językowe typowe dla relacji z wyścigów bolidów: nasycenie wypowiedzi terminologią sportową (socjolekt Formuły 1), nacechowanie emocjonalne wypowiedzi, stosowanie elementów retoryki, potocyzacja języka, wprowadzanie w narracji sportowej elementów humorystycznych i edukujących.

2.1. Nasycenie wypowiedzi terminologią sportową – socjolekt Formuły 1

Język relacji telewizyjnej wyścigów Formuły 1 charakteryzuje się specyficznymi właściwościami, do których należy zaliczyć przede wszystkim warstwę słowną danej dziedziny sportu. Jak podkreśla Anna Niepytalska-Osiecka (2021), to właśnie leksyka odróżnia profesjolekty i socjolekty od języka ogólnego, więc jest to „obszar, w którym warto szukać językowych osobliwości czy kreatywności słowotwórczej użytkowników danej odmiany języka" (ibid.: 20). Centrum języka relacji z wyścigów F1 stanowi leksyka, którą można zakwalifikować jako socjolekt lub węziej – profesjolekt[1] Formuły 1. Odwołując się do rozumienia terminu *socjolekt sportowy* jako

[1] O profesjolekcie sportowym jako o wariancie języka charakterystycznym dla konkretnego środowiska zawodowego, ściśle związanym ze sportem, pisze m.in. Beata Kacperska (2024). Badaczka

„społecznej odmiany języka ogólnego, która powstała w środowisku sportowym" (Żęgota 2021: 304), *per analogiam* można przyjąć, że *socjolekt Formuły 1* to społeczna odmiana języka ogólnego, która powstała w środowisku Formuły 1.

Trzon leksyki charakterystycznej dla danej dyscypliny sportu tworzy słownictwo reprezentujące różne warstwy stylowe polszczyzny – począwszy od wyspecjalizowanych terminów typowych dla sportów motorowych (*aerodynamika*, *airbox*, *bolid*, *deflektor*, *degradacja opon*, *dyfuzor*, *docisk*, *DRS*, *headrest*, *inżynier wyścigowy*, *kwalifikacja mistrzowska konstruktorów*, *limit toru*, *nadsterowność*, *okrążenie rozpoznawcze*, *owiewka*, *podsterowność*, *szykana*, *trakcja*, *telemetria* i in.), przez terminy bardziej uniwersalne, stosowane bowiem w wielu dyscyplinach sportowych (*czerwona flaga*, *żółta flaga*, *Grand Prix*, *lider*, *meta*, *podium*, *start*, *steward*), do żargonu motorsportu (*jechać na żyletki*, *jechać na gazetę*, *kręcić bączki*).

Istotne miejsce w leksyce F1 zajmują zapożyczenia, wśród których dominują jednostki proweniencji angielskiej. Już ponad pół wieku temu Jan Ożdżyński (1970) wskazywał na trzy podstawowe sposoby wzbogacania języka sportu. Obok derywowania terminów neologicznych z rodzimego materiału i tworzenia neosemantyzmów specjalnych umiejscowił on wprowadzanie specjalistycznego słownictwa obcego pochodzenia (Ożdżyński 1970: 112). Zapożyczenia (w przeważającej mierze z angielszczyzny) tworzą solidny korpus nominacji językowych leksykonu F1. Są to terminy określające np.:

1) miejsca w obszarze toru wyścigowego, np. *box*, *grid*, *pit lane / aleja serwisowa*, *pitwall*, *paddock*, *sekcja stadionowa*;
2) rodzaje pojazdów, części bolidu, ogumienie, np. *bolid*, *kokpit*, *sidepod*, *sliki*, *hardy*, *wirtualny samochód bezpieczeństwa*;
3) rodzaje i etapy wyścigu, pozycje startowe, np. *pole position*, *start*, *restart*, *sprint*, *Q1*, *Q2*, *Q3*;
4) pojęcia proceduralne, np. *pit stop*, *stint*, *stand by*, *limit toru*, *update oponowy*, *tryb overtake*, *DRS*;
5) rodzaj kary, np. *stop and go*, *drive through*.

Odnotowane anglicyzmy trudno jest skategoryzować pod względem stopnia adaptacji[2], w większości bowiem nie są skodyfikowane, a ponadto pozyskano je z wersji mówionej języka, co utrudnia określenie ich przynależności do konkretnego typu wyrazów obcych. Jednym z kryteriów oceny stopnia przyswojenia jest

omawia profesje ze świata sportu, które wykształciły swoisty rodzaj komunikacji, i wymienia tu dziennikarzy, komentatorów i ekspertów (ibid.: 2). Zgodnie z takim rozumieniem terminu *profesjolekt* można go stosować w odniesieniu do analizowanego w niniejszej publikacji fragmentu językowej rzeczywistości, jednak ze względu na utarty w literaturze przedmiotu zwyczaj pisania o socjolekcie w odniesieniu do języka sportu (zob. Ożdżyński 1970; Nowowiejski 2014) i jego szerszą pojemność pojęciową w artykule posługuję się głównie tym określeniem.

[2] Typologię anglicyzmów uwzględniającą sposób ich adaptacji w polszczyźnie szczegółowo opisuje i komentuje Marcin Zabawa (2025: 32–41).

poziom grafii i ortografii, które mają zastosowanie jedynie na piśmie, a nie w mowie[3]. Niemniej jednak z kontekstu wypowiedzi ilustrującej łączliwość anglicyzmów w syntagmach wyrazowych oraz na podstawie ich brzmienia można wnioskować, że spora część leksyki importowanej ma postać zapożyczeń właściwych o zróżnicowanym stopniu asymilacji. Pod pojęciem *zapożyczenia właściwego* rozumie się za Alicją Witalisz, Elżbietą Mańczak-Wohlfeld i Agnieszką Cierpich-Kozieł „jednostki języka takie jak morfemy, wyrazy, związki frazeologiczne, skrótowce i przysłowia zapożyczone z języka obcego wraz z formą i znaczeniem" (Cierpich-Kozieł, Mańczak-Wohlfeld, Witalisz 2025: 13–15). Odnosząc się do anglicyzmów właściwych, badaczki dodają, że ze względu na rozbieżność systemową polszczyzny i angielszczyzny na różnych poziomach (fonetycznym, graficznym, morfologicznym) wymagają one dostosowania do systemu języka zapożyczającego (ibid.).

Zauważono, że komentatorzy sportowi w swoich wypowiedziach z łatwością przyswajają jednostki obce do odpowiednich paradygmatów morfologicznych i swobodnie poddają je deklinacji, np.: *A to są miękkie **sliki** dla Charles'a Leclerca* (30 VII 2023, Spa)[4]; *Wrócił już do **padoku (paddocku)**[5] o własnych siłach Lance Stroll* (23 X 2022, Austin); *Z otwartym **DRSem*** [czyt. deeresem] *Fernando Alonso* (4 IX 2022, Zandvoort); *Max Verstappen przycisnął do **pitwallu** Charles'a Leclerca* (10 VII 2022, Spielberg); *Lance Stroll znalazł się odrobinę wyżej na **gridzie*** (24 VII 2022, Le Castellet); *„Czy nasz samochód jest ok?" – zapytał Leclerc. „Jesteśmy na **standby'u*** [czyt. stendbaju]" – *odpowiada zespół Ferrari* (31 VII 2022, Budapeszt).

Wiele przeanalizowanych jednostek nie asymiluje się na poziomie morfologicznym i zachowuje oryginalną wymowę, np.: *Dla Guanyu Zhou to był ciężki weekend, ciężki pojedynek, start z **pit lane*** (10 VII 2022, Spielberg); *Ferrari – mają **pole position*** (23 X 2022, Austin); *Mamy karę pięciu sekund – **stop and go!*** (24 VII 2022, Le Castellet).

Materiał faktograficzny zawiera także kalki i półkalki strukturalno-semantyczne, które są swoistym rodzajem tłumaczenia obcych elementów językowych. Przedostają się one do polszczyzny na skutek importacji obcego znaczenia, lecz są reprezentowane za pomocą rodzimego materiału leksykalnego, np.: *podcięcie*

---

[3] Nawiązując do adaptacji anglicyzmów na poziomie graficznym, warto podkreślić, że we współczesnym języku polskim można zaobserwować brak stabilności zapisu wielu jednostek angielskiej proweniencji i tym samym ich wariantywność, co wyraźnie odnotowuje *Nowy słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie* (NSZA).

[4] Zgodnie z przyjętą w artykule formą prezentacji źródła cytowanej wypowiedzi komentatorów F1 w nawiasie widnieje data oraz miejsce wyścigu.

[5] Ustalenie pisowni w przypadku niektórych zapożyczeń bywa trudne, tym bardziej że część z nich funkcjonuje głównie w rejestrze języka potocznego mówionego. Przedstawiona pisownia wyrazów o obcym rodowodzie opiera się na przyjętym w uzusie sportowym zwyczaju zapisu danej jednostki leksykalnej albo (w przypadku niestabilnej pisowni) jest autorską propozycją jej graficznego przedstawienia.

(ang. *undercut*), *aleja serwisowa* (ang. *pit lane*), *sekcja stadionowa* (ang. *stadium section*), *limit toru* (ang. *track limit*), *samochód bezpieczeństwa* (ang. *safety car*), *wirtualny samochód bezpieczeństwa* (ang. *virtual safety car*), *okno pitstopowe* (ang. *pit stop window*), *update oponowy* (ang. *tyre update*). Przykłady terminów F1 w postaci kalk można mnożyć, chociaż należy przyznać, że niełatwo je zidentyfikować ze względu na polski źródłosłów w strukturze nazwy. Nie bez powodu określa się je w literaturze przedmiotu „wyrazami obcymi w rodzimym przebraniu" (Bańko, Svobodová, Rączaszek-Leonardi, Tatjewski 2016: 17).

Anglicyzmy są także reprezentowane przez akronimy, np. Q1 (Qualifying 1) itd., DRS (Drag Reduction System), VSC (Virtual Safety Car).

Poza specjalistyczną leksyką terminologiczną angielskiej proweniencji komentatorzy używają też anglicyzmów okazjonalnych, nieograniczonych socjalnie czy zawodowo, np. *Brawo, brawo!* ***The car is on fire!*** (2 VII 2023, Spielberg); *Carlos Sainz!* „***Radio communication****" zaraz usłyszymy* (23 VII 2023, Budapeszt); „***Hammer time****" – trzeba przyciąć!* (23 VII 2023, Budapeszt). Są to na ogół cytowane fragmenty wypowiedzi, często używane w sytuacjach luźnego, humorystycznego dialogu obu komentatorów, mające na celu rozładowanie napięcia.

Silna pozycja języka angielskiego we współczesnej polszczyźnie wynika z różnych przyczyn natury lingwistycznej, tj. ekonomii językowej, potrzeby nominacji nowych artefaktów nieposiadających nazwy w języku ojczystym, chęci uszczegółowienia pojęć lub nacechowania wypowiedzi czy też nadania jej odpowiedniego prestiżu (Romanik 2021: 206). Anna Surendra (2019: 21–28) pisze też o modzie językowej na anglicyzmy, których używa się jako środka identyfikacji oraz solidarności z określoną grupą ludzi, a niekiedy ich popularność wynika z automatycznego stosowania wyrazów często słyszanych. Przyczyn rozpowszechnienia anglicyzmów w dzisiejszym świecie jest wiele, warto jednak skupić uwagę na faktach wpływających na ich powszechność w socjolekcie Formuły 1. W istocie, jest to dyscyplina, w której język angielski pełni funkcję narzędzia komunikacji pomiędzy różnymi uczestnikami dyskursu – kierowcami, członkami zespołów, obsługą techniczną i dziennikarzami z różnych krajów świata. Na przykład oficjalne komunikaty sportowe, przepisy bazowe, regulamin stworzony dla F1 przez FIA (Fédération Internationale de l'Automobile) są redagowane w języku angielskim. Kierowcy po każdym odbytym wyścigu mają obowiązek udzielania wywiadów licencjonowanym mediom, a także uczestniczenia w konferencjach prasowych prowadzonych w języku angielskim. Ponadto zawody odbywają się na różnych kontynentach w ponad 20 krajach, więc potrzebny jest także język umożliwiający sprawne porozumiewanie się na poziomie działań proceduralnych i organizacyjnych. Funkcję tę w świecie Formuły 1 pełni język angielski. Mimo że formalnie nie istnieje przepis nakładający na kierowcę wymóg znajomości tego języka, jednak w praktyce jest to umiejętność konieczna. Istotną rolę w transferze leksykalnym zapożyczeń odgrywają dziennikarze relacjonujący i komentujący wydarzenia sportowe związane z F1. Polscy reporterzy posługują się

biegle językiem angielskim. Jest to kompetencja niezbędna do sprawnego wykonywania zawodu, ich zadaniem jest bowiem między innymi tłumaczenie bezpośrednie dialogów radiowych między kierowcami a zespołami w trakcie wyścigów transmitowanych na żywo, przekład wywiadów udzielanych po zakończonych zawodach oraz rozmów zwycięskich kierowców w tzw. *cooldown room* (miejscu relaksu przed wyjściem na podium), a także przeprowadzanie wywiadów z kierowcami. W tłumaczeniu symultanicznym angielsko-polskim, które bezdyskusyjnie jest wymagającą i trudną umiejętnością, nie sposób uniknąć interferencji językowej, zjawiska mieszania kodów, co sprzyja przenikaniu obcych elementów leksykalnych w wypowiedzi komentatora, który jest oglądany i słyszany przez tysiące (miliony) widzów. Komentarz w transmisjach w czasie rzeczywistym także ma charakter wypowiedzi *ad hoc*, nie można go przemyśleć ani zaplanować, co również może być przyczyną ułatwiającą przenikanie angielszczyzny do polskiego socjolektu F1.

2.2. Nacechowanie emocjonalne wypowiedzi

Krzysztof Polok (2012) podkreśla, że większość odmian języka sportu stanowi „rodzaj socjolektu bardzo silnie uwypuklający emocje" (ibid.: 165). W relacjach na żywo odgrywają one kluczową rolę i wydają się szczególnie udramatyzowane (Koper 2012: 113; Kukowicz-Żarska 2022: 149, 152; Kurzyńska 2024: 162). Zdaniem M. Kopra „struktury tekstowo-dziennikarskie, które opisują bezpośrednie sprawozdanie z imprezy sportowej", charakteryzuje „dynamiczna innowacyjność, emfatyczność, słownictwo zaczerpnięte z innych dziedzin życia […], leksyka obcojęzyczna, potoczna i innowacyjna" (Koper 2012: 113). Badacz postrzega zabarwienie ekspresywno-emocjonalne wypowiedzi komentatorów sportowych jako jeden z podstawowych wyznaczników stylowych. W podobnym tonie wypowiada się większość badaczy języka sportu, w tym Emilia Pankanin. Pisze ona, że

> emocje stanowią nieodłączny element każdego widowiska sportowego. Towarzyszą sportowcom, trenerom i kibicom oraz komentatorom sportowym, przyglądającym się zmaganiom sportowym i odpowiedzialnym nie tylko za ich obiektywne opisywanie, ale i komentowanie. Komentarz sportowy cechuje z jednej strony deskryptywizm i bezpośrednie nazywanie emocji uczestników wydarzenia, z drugiej zaś strony element wartościujący, służący budowaniu napięcia i wzbudzaniu oraz podtrzymywaniu emocji u jego odbiorców (Pankanin 2024: 228).

Emocje w sporcie można wyrażać rozmaicie. Beata Grochala, odnosząc się do badań Ewy Szkudlarek-Śmiechowicz, opisuje najczęściej używane przez dziennikarzy sposoby wyrażania emocji, za których pośrednictwem starają się oddać atmosferę stadionu. Zalicza do nich środki leksykalne, składniowe oraz suprasegmentalne (Grochala 2019: 20). Analiza wypowiedzi dziennikarzy F1 potwierdza ustalenia

poczynione przez wymienione badaczki i jednocześnie wykazuje, że owa emocjonalizacja jest eksplikowana za pomocą zabiegów językowych z poziomu słownictwa, fonetyki oraz składni.

Ogromne możliwości ekspresywizacji wypowiedzi stwarza szeroki arsenał środków leksykalnych. Ładunek ekscytacji zawarty w języku komentatora w dużym stopniu uzależniony jest od jego osobowości oraz od charakteru i dynamiki dyscypliny sportu czy też wydarzeń zaistniałych w trakcie relacji. Formuła 1 bez wątpienia wywołuje silne emocje wśród widzów – to sport wyścigowy, kierowcy ścigają się z ogromną prędkością, często dochodzi do kolizji, wypadków. Wiele ekscytacji budzą także proceduralne manewry kierowców oraz decyzje strategiczne zespołów.

Przykładem nasycenia emocjonalnego wypowiedzi jest używanie przez dziennikarzy modulantów i afektonimów, np.: *ach*, *aj*, *ale*, *ależ*, *oj* czy też *rany*. Materiał poglądowy zawiera wiele przykładów wypowiedzi z wykrzyknikami afektywnymi, wyrażającymi spontaniczną reakcję mówiącego, np.: ***Aj, aj!*** *Smutno się na to patrzy!* (10 VII 2022, Spielberg); ***Ale*** *się porobiło!* (9 VII 2023, Silverstone); ***Ale*** *pogonił na tych ostatnich okrążeniach za Hamiltonem!* (23 VII 2023, Budapeszt); ***Ależ*** *tutaj Valtteri nie chce odpuścić kierowcy Haasa!* (2 VII 2023, Spielberg); ***Ależ*** *tutaj tłok!* (2 VII 2023, Spielberg); ***Ależ*** *tam jest dużo walki!* ***Rany!*** *Sto dwadzieścia sześć manewrów wyprzedzania odnotowanych w Grand Prix Austrii!* (2 VII 2023, Spielberg); ***Oj****, tam było bardzo blisko kontaktu!* (23 VII 2023, Budapeszt); ***Ach****, tutaj jeszcze Aston Martin przeszkodził!* (2 VII 2023, Spielberg).

Zadaniem komentatora jest relacjonowanie i komentowanie wydarzenia sportowego. W trakcie tej czynności trudno wyzbyć się jego oceny i tym samym wartościowania rzeczywistości na poziomie werbalnym. Stałym elementem relacji dziennikarskiej z zawodów F1 jest nasycenie leksyką prymarnie wartościującą zarówno o zabarwieniu melioratywnym, jak i pejoratywnym. Potencjał waloryzujący posiadają różne części mowy, jednak zebrany materiał świadczy o dominacji w tym zakresie przymiotników oraz przysłówków lub kombinacji obu tych form. Odnotowano cały wachlarz przymiotników pozytywnie nacechowanych ilustrujących szerokie spektrum ocen wyrażanych przez mówiącego (*dobry*, *niezły*, *bezbłędny*, *błyskawiczny, epicki*, *fantastyczny*, *fenomenalny*, *imponujący*, *niesamowity*, *niewiarygodny*, *obłędny*, *rewelacyjny*, *solidny*, *znakomity*). Formy adjektywne odnoszą się najczęściej do relacjonowanych manewrów, działań strategicznych zespołu oraz tempa i sposobu jazdy kierowców, co pokazują następujące wypowiedzi: *Tempo Maxa Verstappena było* ***fenomenalne!*** (31 VII 2022, Budapeszt); *Lewis Hamilton ma* ***niezłe*** *tempo!* (13 XI 2022, São Paulo); *Mercedes jedzie po* ***solidne*** *punkty* (13 XI 2022, São Paulo); ***Epicki*** *weekend dla Haasa* (10 VII 2022, Spielberg); *Tempo Maxa Verstappena jest* ***obłędne!*** (23 X 2022, Austin); ***Imponujące*** *jest to tempo Mercedesa!* (30 X 2022, Meksyk); ***Błyskawiczny*** *pit stop Sergio Pereza!* (23 X 2022, Austin); *Hiszpan dokonał tu* ***nieprawdopodobnych*** *rzeczy!* (23 X 2022, Austin); *Strategie Red Bulla zazwyczaj są* ***znakomite*** (4 IX 2022, Zandvoort); *Po* ***fenomenalnym*** *ściganiu na Silverstone czas*

na Austrię (10 VII 2022, Spielberg); *Kierowcy Ferrari potrafią pojechać* ***bezbłędny*** *wyścig* (10 VII 2022, Spielberg).

W wypowiedziach dziennikarzy odnotowano także liczne przysłówki o dodatnim potencjale semantycznym, np.: *Ten pojedynek zapowiada się* ***fenomenalnie*** (10 VII 2022, Spielberg); *Jak* ***gładko*** *to wszystko się układa dla Red Bulla!* (31 VII 2022, Budapeszt); *Valtteri Bottas* ***nieźle*** *szarżuje, zbliża się do Pierre'a Gasly'ego* (13 XI 2022, São Paulo); *Max Verstappen wyprzedził Ocona i Bottasa.* ***Sprytnie*** *to zrobił* (13 XI 2022, São Paulo); *Max Verstappen zrealizował wszystko* ***perfekcyjnie!*** (30 X 2022, Meksyk); *Yuki Tsunoda* ***znakomicie*** *się spisał w kwalifikacjach* (4 IX 2022, Zandvoort); *Pędzi* ***niesamowicie*** *Verstappen* (23 X 2022, Austin); *Wszystko poszło* ***idealnie*** *w alei serwisowej* (4 IX 2022, Zandvoort).

Dla przeciwwagi warto też przytoczyć przykłady wypowiedzi zawierających przymiotniki oraz przysłówki o wydźwięku pejoratywnym, np.: *To był* ***przerażający*** *moment dla Fernando Alonso* (23 X 2022, Austin); *To było* ***kuriozalne****, jeśli chodzi o wybór opon* (13 XI 2022, São Paulo); *Dla Guanyu Zhou to był* ***ciężki*** *weekend,* ***ciężki*** *pojedynek, start z pit lane* (10 VII 2022, Spielberg); *Wyścig bez punktów – wyścig* ***nieudany*** (10 VII 2022, Spielberg); ***Fatalnie*** *to wyglądało – 10 sekund Micka Schumachera w trakcie pit stopu* (4 IX 2022, Zandvoort); ***Chaotycznie*** *tam było. Sporo bałaganu* (13 XI 2022, São Paulo); *Ten weekend układa się dla niego* [czyt. Sergio Pereza] ***beznadziejnie*** (24 VII 2022, Le Castellet).

Emocje w wypowiedziach wartościujących mogą mieć różne natężenie. Komentatorzy Formuły 1 w sytuacjach ekstremalnego emocjonalnego uniesienia używają konstrukcji wyrazowych (kombinacji przymiotników i przysłówków) jako werbalnego sposobu na wzmocnienie oceny przekazu. Za ilustrację mogą posłużyć następujące przykłady: ***Zupełnie nieudane*** *kwalifikacje niemieckiego zawodnika* (31 VII 2022, Budapeszt); *Samochód Ferrari może być* ***piekielnie szybki*** (10 VII 2022, Spielberg); *Pierwsze zwycięstwo George'a Russella* ***zupełnie fascynujące!*** (13 XI 2022, São Paulo); ***Piekielnie elektryzująca*** *rywalizacja!* (23 X 2022, Austin); *To są* ***niewiarygodnie szybkie*** *bolidy!* (23 X 2022, Austin); ***Strasznie długi*** *ten pit stop Carlosa Sainza* (4 IX 2022, Zandvoort); *Oscar Piastri jest* ***super szybki*** (9 VII 2023, Silverstone); ***Super precyzyjnie*** *to zrobił* [mowa o wyprzedzaniu Ocona] (30 VII 2023, Spa).

W celu pogłębienia oceny opisywanych sytuacji dziennikarze stosują zwielokrotnienie przysłówka *bardzo*, wypowiadanego ze specyficzną intonacją – akcentem logicznym na pierwszym członie syntagmy (wydłużeniem wymowy samogłoski „a", podwyższeniem tonu itd.), np.: *Tempo kierowców Alpine wyglądało* ***bardzo, bardzo obiecująco!*** (13 XI 2022, São Paulo); *Kierowcy są* ***bardzo, bardzo blisko*** *siebie!* (30 X 2022, Meksyk); *Verstappen jedzie* ***bardzo, bardzo mocnym*** *tempem* (23 X 2022, Austin); *Wyprzedzanie na Zandvoort jest* ***bardzo, bardzo trudne*** (4 IX 2022, Zandvoort).

Powtórzenie tego samego słowa jest także wykorzystywane do budowania napięcia w różnych sytuacjach komunikacyjnych, np. ***Ciśnie, ciśnie*** *Max Verstappen* (4 IX 2022, Zandvoort); *Lewis Hamilton* ***tuż, tuż*** *za Fernando Alonso* (9 VII 2023,

Silverstone); *Tak **powolutku, powolutku**, ale systematycznie zbliża się do Carlosa Sainza* (23 VII 2023, Budapeszt); ***Uwaga, uwaga**! Carlos Sainz coraz bliżej Leclerca* (2 VII 2023, Spielberg).

W relacji z zawodów F1 często można odnotować ekscytację dziennikarzy w kulminacyjnych momentach wyścigu, która w sposób zupełnie naturalny jest wyrażana wypowiedzeniami wykrzyknikowymi wyróżniającymi się szeregiem typowych dla nich cech prozodycznych (specyficzna linia melodyczna, siła głosu, podwyższony ton), np.: *Szał na trybunach! Ale nieprawdopodobna reakcja!* (30 X 2022, Meksyk); *Niesamowite! Co tu się dzieje?! Co za sezon!* (30 X 2022, Meksyk); *Niewiarygodne! Co się dzieje!* (24 VII 2022, Le Castellet); *Udało się! Udało się!* (2 VII 2023, Spielberg). Przytoczone egzemplifikacje pokazują, że reakcji emocjonalno-werbalnej towarzyszy segmentacja wypowiedzi – dzielenie jej na mniejsze fragmenty. Nasycenie wypowiedzi dziennikarskich strukturami charakterystycznymi dla „składni emocjonalnej z typową dla tej odmiany rytmomelodyką" zauważa również M. Koper (2012: 114).

2.3. Stosowanie w wypowiedzi środków retorycznych

Cechą języka komentarza sportowego jest leksyka typowa dla stylu artystycznego, którą Koper określa bardziej odpowiednim w kontekście sportu terminem *retoryka sprawozdawcza* (ibid.). Badacz twierdzi, że tropy stylistyczne, w tym metonimie, metafory i porównania, są używane na ogół przez dziennikarzy wówczas, gdy opisują „szczególnie dramatyczne wydarzenia na arenie sportowej" i mają na celu podkreślenie wyjątkowości scenerii widowiska sportowego i uatrakcyjnienie przekazu radiowego lub telewizyjnego (ibid.). Z analizy materiału wynika, że w relacji z wyścigów F1 środki retoryczne są używane w różnych sytuacjach komunikacyjnych – zarówno w tych emocjonalnych, jak i w trakcie pozbawionego nacechowania dialogu komentatorów. Stosowanie w mowie elementów językowych z obszaru retoryki sprawozdawczej nie jest jednak celowe. Zgromadzony korpus wypowiedzi dziennikarskich zawiera bowiem przykłady będące raczej spontaniczną reakcją na referowaną rzeczywistość, co pozwala przypuszczać, że figury stylistyczne stanowią zupełnie naturalny arsenał możliwości językowych dziennikarza stosowany w danym dyskursie – w mówionym wariancie języka sportu.

W wypowiedziach dziennikarzy komentujących wyścigi F1 odnotowano liczne tropy stylistyczne, tj.:

– przenośnie (metafory, metonimie i in.), np. ***Stary lis*** (o Hamiltonie) *doskonale wie, jak się bronić* (9 VII 2023, Silverstone); *Za Fernando Alonso ustawił się już całkiem długi **pociąg*** (2 VII 2023, Spielberg); ***Silnik już umarł** – to już wiemy* (9 VII 2023, Silverstone); *Zespół Aston Martin teraz oczywiście **łapie zadyszkę*** (9 VII 2023, Silverstone); *Max Verstappen **ma już na celowniku** Charles'a Leclerca* (30 VII 2023, Spa); *A Lewis Hamilton **nurkuje** nam do alei serwisowej* (2 VII 2023, Spielberg);

– porównania, np.: *Max Verstappen **jak cień podąża** za Leclerkiem* (24 VII 2022, Le Castellet); *U Kimi Räikkönena była ogromna doza spokoju, **jak u kwiatu lotosu*** (23 VII 2023, Budapeszt); *Wszystko posypało się **jak domek z kart*** (31 VII 2022, Budapeszt); *Lewis Hamilton **patrzył się na siebie jak John Travolta**: „Co się tam wydarzyło?"* (23 VII 2023, Budapeszt);
– pytania retoryczne, np.: *Pytanie, czy to naprawdę, czy to tylko gierka z Lewisem Hamiltonem?* (9 VII 2023, Silverstone); *A kto wie, może to walka o zwycięstwo?* (10 VII 2022, Spielberg); *Co się dzisiaj dzieje w tym wyścigu?! Powariowali wszyscy!* (13 XI 2022, São Paulo).
– paremie i frazeologizmy, np.: ***Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka*** [o Kevinie Magnussenie, który wypychał z toru kolegów, a następnie sam został wypchnięty] (2 VII 2023, Spielberg); *Dużo emocji. Nie ma co się dziwić. **Gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą!*** (31 VII 2022, Budapeszt); ***Nie chwalimy dnia przed zachodem słońca!*** (13 XI 2022, São Paulo); *Obserwujemy **zabawę w kotka i myszkę*** (24 VII 2022, Le Castellet); *Cały czas **pod górkę** dla ekipy Ferrari! **Nie wygląda to wszystko różowo!*** (13 XI 2022, São Paulo); *Fernando Alonso lubi **włożyć kij w mrowisko*** (30 X 2022, Meksyk); *Fernando Alonso **najadł się strachu!*** (23 X 2022, Austin).

Paremie i frazeologizmy są szczególnym wyrazem retorycznego, a tym samym emocjonalnego nasycenia wypowiedzi dziennikarskiej. Ich stosowanie czyni relację bardziej barwną, humorystyczną i pozbawioną patosu, co sprzyja zacieśnieniu kontaktu z odbiorcą.

2.4. Potocyzacja wypowiedzi

Badacze dyskursu sportowego zwracają uwagę na zjawisko potocyzacji wypowiedzi komentatorów relacjonujących zawody na żywo. W tym kontekście B. Grochala pisze, że

> styl wypowiedzi dziennikarzy sportowych nigdy nie miał wzorcowego charakteru. Emocjonalność, tempo, chęć oddania tego, co dzieje się na arenie sportowej sprawiały (i sprawiają), że w języku dziennikarzy sportowych jest wiele błędów, przejęzyczeń, niezamierzonych gier słownych, potocyzmów etc. (Grochala 2023: 356).

Analizując język tego rejestru, autorka dochodzi do wniosku, że w mediach granica między polszczyzną oficjalną (standardową) a nieoficjalną (potoczną) zatarła się, a właściwie nie istnieje. Badaczka tłumaczy to faktem, iż komentarz transmitowanych na żywo widowisk wzmaga emocje, które udzielają się także sprawozdawcom, co „powoduje osłabienie czujności językowej" (ibid.: 365–366).

Zarejestrowane wypowiedzi komentatorów Formuły 1 są jaskrawym potwierdzeniem trendu potocyzacji języka sportu. Zjawisko to przejawia się w sposób dwojaki – poprzez nasycenie wypowiedzi dziennikarzy elementami żargonu motoryzacyjnego

(w tym nieoficjalnymi terminami z zakresu motorsportu) oraz nieograniczoną środowiskowo leksyką potoczną, używaną w codziennej komunikacji[6].

Jednostki leksykalne charakterystyczne dla żargonu sportów motorowych stanowią niewątpliwie materiał oryginalny. Trudno jest w powszechnym dostępie (źródła leksykograficzne, portale sportowe) ustalić ich znaczenia. Stanowią one rodzaj specyficznego kodu zrozumiałego głównie dla danego środowiska społecznego. Tego typu słownictwo w zasobach kolekcji leksemów socjolektalnych D. Faron nazywa „profesjonalizmami nacechowanymi emocjonalnie", ze względu na fakt, że zachoe wują spory ładunek ekspresji (Faron 2015: 88). W motorsporcie określają one:

1) numer zakrętu na torze, np.: *jedynka, dwójka, trójka* itd.; *Albon z **jedynki** wyjeżdża mu błyskawicznie* (23 VII 2023, Budapeszt); *Kompletnie zepsute dohamowanie do **trójki*** (2 VII 2023, Spielberg);
2) niewielką odległość między ścigającymi się bolidami, np.: *ścinać się koło w koło*, *jechać/walczyć łokieć w łokieć*, *jeździć na żyletki*, *jeździć na gazetę*, *siedzieć/siąść komuś na ogonie*; *Znakomicie rozegrał to Russell! Teraz jest bardzo blisko Brytyjczyka, **siadł** mu **na ogonie**!* (24 VII 2022, Le Castellet); *Lewis Hamilton **ścinał się koło w koło** ze Strollem* (23 X 2022, Austin); *A tutaj znowu **jadą na żyletki*** (4 IX 2022, Zandvoort); *Walka **łokieć w łokieć**. Wychodzi z niej zwycięsko Sergio Perez* (23 VII 2023, Budapeszt);
3) sposób jazdy kierowcy z uwzględnieniem prędkości, np.: *cisnąć* 'przyspieszać' lub 'jechać bardzo szybko'; *Valtteri Bottas ciśnie!* (23 X 2022, Austin);
4) manewry wyścigowe, np. *ściąć szykanę* 'przejechać układ ciasnych zakrętów (np. lewy – prawy – lewy), mających na celu zmniejszenie prędkości bolidów, niezgodnie z wyznaczonym torem jazdy', *przestrzelić zakręt* 'utracić kontrolę nad bolidem w trakcie manewru pokonywania zakrętu i tym samym zjechać z nitki toru', *zamknąć drzwi* 'nie dać się wyprzedzić', *wziąć kierowcę w kanapkę* 'uniemożliwić swobodną jazdę kierowcy w trakcie wyścigu poprzez obustronną równoległą jazdę innych bolidów znajdujących się w niebezpiecznie bliskiej odległości od zblokowanego pojazdu'; *Lando Norris **zamknął drzwi!*** (9 VII 2023, Silverstone); *Logan Sargeant **ściął szykanę*** (23 VII 2023, Budapeszt); ***Wzięty** tam w **kanapkę** Alex Albon!* (30 VII 2023, Spa);
5) rodzaj i stan ogumienia, np.: *deszczówki*, *hardy*, *kapeć*, *przejściówki*, *sliki*, *zżerać opony*; *Tracą tempo, bo **zżerają swoje opony*** (2 VII 2023, Spielberg); *Jeszcze dwa*

[6] W językoznawstwie *żargonizm* oraz *potocyzm* nie są pojęciami tożsamymi, należą bowiem do innych kategorii odmian języka. Różni je m.in. zasięg społeczny – wyrażenia potoczne są na ogół powszechnie znane i używane w komunikacji codziennej, a wyrażenia żargonowe funkcjonują w wąskim środowisku społecznym lub zawodowym. Bywa jednak, że żargonizmy ze względu na rozpowszechnienie zwiększają swój zasięg użycia i zasilają zasoby języka potocznego. W takich sytuacjach postawienie wyraźnej granicy między żargonizmem a potocyzmem jest utrudnione, a niekiedy niemożliwe.

***kapcie** na koniec wyścigu!* (30 X 2022, Meksyk); *A to są miękkie **sliki** dla Charles'a Leclerca* (30 VII 2023, Spa).

Jak widać z przytoczonych przykładów, nieoficjalna leksyka socjolektalna z zakresu Formuły 1 to w znacznej mierze słownictwo powstałe w wyniku zmian semantycznych (metaforyzacji, metonimizacji). Niektóre jednostki są kalkami z języka angielskiego, np. *ściąć szykanę* (ang. *cut the chicane*).

Relacja dziennikarska obfituje również w nieograniczone środowiskowo słownictwo potoczne. Sprawia ono, że zmniejsza się dystans intelektualny między ekspertem a kibicem, a poziom językowy rozmowy duetu dziennikarzy przenosi się, metaforycznie rzecz ujmując, „ze studia na stadion". Za ilustrację potocyzacji mowy mogą posłużyć następujące cytaty: *Odbębnił już karę Ocon* (2 VII 2023, Spielberg); *Lando Norris wylądował za Yuki Tsunodą* (23 X 2022, Austin); *Strategia wypaliła, rewelacyjne pit stopy!* (10 VII 2022, Spielberg); *Norris chciałby dobierać się do Tsunody* (23 X 2022, Austin); *Max Verstappen ląduje na pierwszym miejscu i zajmuje pozycję lidera wyścigu* (30 VII 2023, Spa).

Stylistyczne rozluźnienie komentarza wyścigów F1, osiągane poprzez używanie słownictwa spoza kanonu języka literackiego, nie jest w badanym dyskursie elementem dominującym, lecz wplatanym od czasu do czasu w elokwentną na ogół wypowiedź ekspercką.

2.5. Inne zjawiska językowe typowe dla komentarza wyścigów Formuły 1

Analiza materiału wykazała również inne zjawiska językowe typowe dla badanych wypowiedzi dziennikarskich. Można do nich zaliczyć rozluźnienie napięcia poprzez dowcip i ironię, które wyrażane są na poziomie charakterystycznej prozodii zdania zdradzającej intencję mówcy oraz na poziomie treści komunikatu, np. *No i kolejny szybciutki donosik w sprawie uszkodzonego skrzydła Bottasa* (2 VII 2023, Spielberg); *Wczoraj mieliśmy do czynienia z manewrem, który wykonał ten właśnie dżentelmen – Sergio Perez* (23 VII 2023, Budapeszt); *Oho, inspektor* [ironicznie o Hamiltonie] *donosi* (30 VII 2023, Spa); *Ktoś tam po trawce musiał przeciąć* (23 VII 2023, Budapeszt). Komentatorzy sportowi wykazują się wysublimowanym poczuciem humoru, co oznacza, że nie obrażają nikogo, nie atakują, raczej rozładowują za jego pośrednictwem napięcie bądź przeciwnie – uatrakcyjniają monotonne, pozbawione wrażeń momenty wyścigów.

Poza tym dziennikarze podejmują próbę nawiązania z widzem głębszej więzi, włączenia go do czynnego uczestnictwa w transmitowanej rzeczywistości i tym samym dzielenia się rolami nadawczo-odbiorczymi między innymi poprzez użycie formy 1 os. l. mn. w trybie oznajmującym lub rozkazującym (*przenieśmy się do kokpitu*, *posłuchajmy teraz*, *sprawdźmy, co się dzieje w alei serwisowej*, *wróćmy do restartu*, *przenosimy się do kokpitu lidera* itd.).

Podczas relacji duetu komentatorskiego dyskutowane są kluczowe kwestie, tj. tempo wyścigowe, kolejność zawodników na torze, manewry kierowców wykonywane podczas trwania wyścigu, technika jazdy indywidualnych zawodników oraz strategie zespołów F1. Niemniej sprawozdanie z toczących się wydarzeń uzupełniane jest elementami o charakterze edukującym: wartościowym komentarzem natury historycznej (wspomnienie ważnych wydarzeń, postaci, mistrzów Formuły 1) oraz kompetentnym objaśnieniem zawiłości technicznych i przepisów obowiązujących w FIA.

3. Podsumowanie

Powyższe rozważania pokazują, że język dziennikarzy komentujących wyścigi Formuły 1 wpisuje się w szeroko rozumiany dyskurs relacji sportowych, w którym można wyodrębnić takie zjawiska językowe, jak nasycenie wypowiedzi leksyką fachową, elementami retoryki, żargonizmami i potocyzmami oraz nadanie jej ekspresywnego, emocjonalnego tonu. Dopiero pogłębiona analiza wymienionych aspektów języka pozwala ujawnić specyfikę warstwy słownej typowej dla dwugłosu dziennikarskiego zarejestrowanego w trakcie relacjonowania zawodów F1. Jaskrawym tego przykładem jest leksyka socjolektalna reprezentowana przez terminologię specjalistyczną (motoryzacyjną), a także nieoficjalne słownictwo ograniczone środowiskowo. Zidentyfikowano sporo interesujących określeń jednowyrazowych oraz związków frazeologicznych charakterystycznych dla socjolektu F1, które nie doczekały się jeszcze opisu leksykograficznego, mimo że są powszechnie używane w gronie osób związanych z tą dziedziną sportu. Silny trzon leksyki F1 tworzą stale napływające do polszczyzny anglicyzmy. Powodów tego zjawiska jest wiele, niemniej jednym z ważniejszych jest unifikacja języka Formuły 1, która wiąże się z nieformalnym wymogiem znajomości języka angielskiego stawianym zawodnikom, członkom zespołów czy też dziennikarzom biorącym udział w wydarzeniach sportowych.

Specyfika relacji dziennikarskiej z wyścigów bolidów jest w dużej mierze kształtowana przez osobowość dziennikarzy, styl ich wypowiedzi, poziom elokwencji, zasób wiedzy czy poczucie humoru. Pierwiastek osobowościowy dyktuje atmosferę relacji, nadaje swoisty charakter komunikatowi sportowemu. Dziennikarze sportowi, których wypowiedzi zostały poddane analizie, potrafią zainteresować widza omawianymi wydarzeniami, gdyż relacjonują je bardzo profesjonalnie, zachowując bezstronność, edukując odbiorców w zakresie tej dziedziny sportu i kształtując przy tym poczucie wspólnoty środowiskowej, co sprzyja powiększeniu grona zainteresowanych Formułą 1.

Literatura

Backus A., 2014, *A Usage-Based Approach to Borrowability*, [w:] E. Zenner, G. Kristiansen (red.), *New Perspectives on Lexical Borrowing. Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, Boston–Berlin, s. 19–39, https://doi.org/10.1515/9781614514305.19.

Bańko M., Svobodová D., Rączaszek-Leonardi J., Tatjewski M., 2016, *Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim*, Warszawa, https://doi.org/10.31338/uw.9788323522058.

Faron D., 2015, *Nowe tendencje w komentarzu sportowym*, „Security, Economy & Law" nr 4 (IX), s. 86–95.

Grochala B., 2019, *Język sportu a wyrażanie emocji – nowa (?) perspektywa oglądu*, „Prace Językoznawcze" 21 (4), s. 19–29, https://doi.org/10.31648/pj.4686.

Grochala B., 2021, *Dialog a telewizyjna transmisja sportowa*, „Forum Lingwistyczne" nr 8, s. 1–11, https://doi.org/10.31261/FL.2021.08.07.

Grochala B., 2023, *Styl współczesnego dziennikarstwa sportowego – między polszczyzną standardową a potoczną. Rekonesans*, [w:] D. Kowalska, A. Lenartowicz-Zagrodna, M. Pietrzak, E. Woźniak (red.), *Na szlakach dawnej i współczesnej polszczyzny. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Danucie Bieńkowskiej*, Łódź, s. 355–370, http://dx.doi.org/10.18778/8331-152-4.21.

Kacperska B., 2024, Kawał meczycha, mejwen, wjechać z lajfem – *o leksyce profesjolektalnej w wypowiedziach polskich wideoblogerów sportowych*, „Forum Lingwistyczne" t. 12, nr 1, s. 1–11, https://doi.org/10.31261/FL.2024.12.1.01.

Koper M., 2012, *Peryfrazy w języku komentatorów sportowych*, „Roczniki Humanistyczne" t. LX, z. 6, s. 113–122.

Kukowicz-Żarska K., 2022, *Emocjonalizacja przekazu jako wyznacznik potencjału współczesnego dyskursu sportowego*, „Forum Filologiczne Ateneum" nr 1 (10), s. 143–159, https://doi.org/10.36575/2353-2912/1(10)2022.143.

Kurzyńska A., 2024, *Piłka jest okrągła, a bramki są dwie, czyli jak rozmawiać o futbolu*, „Językoznawstwo" nr 21 (2), s. 153–164, https://doi.org/10.25312/j.7772.

Niepytalska-Osiecka A., 2021, Stadiony świata, żądło *i* o błysk szprychy. *Profesjonalizmy sportowe na materiale rejestrowanym przez* Wielki słownik języka polskiego PAN, „Poradnik Językowy" 4, s. 19–27, https://doi.org/10.33896/PorJ.2021.4.2.

Nowowiejski B., 2014, *Zróżnicowanie polskiej leksyki sportowej (między specjalistyczną terminologią a słownictwem potocznym i środowiskowym)*, „Poznańskie Spotkania Językoznawcze" nr 28, s. 109–124, https://doi.org/10.14746/psj.2014.28.9.

NSZA: A. Cierpich-Kozieł, E. Mańczak-Wohlfeld, A. Witalisz (red.), *Nowy słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*, Kraków 2025, https://doi.org/10.12797/9788383682693.

Ożdżyński J., 1970, *Polskie współczesne słownictwo sportowe*, Wrocław.

Pankanin E., 2024, *O emocjach w polskojęzycznym i niemieckojęzycznym komentarzu sportowym. Analiza porównawcza elementów językowych nazywających emocje i służących ich wyrażaniu*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica" 58 (2), s. 227–241, https://doi.org/10.18778/0208-6077.58.2.14.

Polok K., 2012, *Kwestie nacechowania w języku sportu*, „Słowo. Studia Językoznawcze" nr 3, s. 149–167.

Romanik A., 2021, *Wpływy obce w tekstach czasopism luksusowych w języku rosyjskim, polskim i hiszpańskim (na przykładzie Cosmopolitan)*, „Studia Wschodniosłowiańskie" t. 21, s. 195–211, https://doi.org/10.15290/sw.2021.21.13.

Surendra A., 2019, *Moda językowa na zapożyczenia angielskie w prasie kobiecej*, Poznań.

Witalisz A., 2022, *Najnowsze metodologie badawcze w lingwistyce kontaktu i automatyczna ekscerpcja anglicyzmów*, „Język Polski" CII, z. 2, s. 5–22, https://doi.org/10.31286/JP.01013.

Witalisz A., Mańczak-Wohlfeld E., Cierpich-Kozieł A., 2025, *Koncepcja i założenia teoretyczno-metodologiczne* Nowego słownika zapożyczeń angielskich w polszczyźnie, [w:] A. Cierpich-Kozieł, E. Mańczak-Wohlfeld, A. Witalisz (red.), *Nowy słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*, Kraków, s. 7–22, https://doi.org/10.12797/9788383682693.

Zabawa M., 2025, *English Lexical Loans in Informal Polish of Computer Users*, Katowice, https://doi.org/10.31261/PN.4301.

Żęgota W., 2021, *Polskie badania językoznawcze nad socjolektem piłkarskim – część pierwsza*, „Prace Językoznawcze" 23 (4), s. 303–310, https://doi.org/10.31648/pj.7051.

The Language of Sports Commentators in Polish Formula 1 Broadcasts
Abstract

The article focuses on the discourse of sports commentators within Polish Formula 1 broadcasts. The aim of this study is to identify the linguistic characteristics of live motorsports coverage, thereby addressing a notable gap in the existing literature. The analysis draws on a corpus of material recorded during live broadcasts on the Eleven Sports and Viaplay streaming platforms, isolating characteristic and recurrent phenomena. Particular attention is given to the saturation of the speech with motorsports sociolectal terminology, with a specific emphasis on Anglicisms. Furthermore, the study explores other discursive strategies used during live racing commentary, such as: emotice language, colloquialization, the introduction of humor and irony, and the use of rhetorical devices such as comparisons, metaphors, and rhetorical questions.